

سرمقاله شماره ۲۶

پزشکیان در چنبره تعهداتش

حسن اکبری بیرق

مسعود پزشکیان در حالی کلید پاستور را در مردادماه ۱۴۰۳ از بقیه السلافة دولت رئیسی تحویل گرفت که نظام سیاسی- اجرایی کشور، از سویی وارث دشواره‌های برجای مانده از «عهدعتیق» جمهوری اسلامی ایران بود و از سوی دیگر بر ویرانه‌های «عهدجدید» ایستاده بود که از سال ۱۴۰۰ و روی کار آمدن دولت سیزدهم و جریان یکدست‌سازی و خالص‌سازی ایجاد شده بود؛ بر این‌ها بیافزایید، رخ‌نمایی گسل‌های نسلی، عقیدتی و طبقاتی پنهان در جریان جنبش مهسا (زن، زندگی، آزادی) که هنوز هم بخشی از حاکمیت را بیدار و هشیار نکرده است؛ اما آن خیزش اجتماعی، همچون قضا، کار خود می‌کند.

انباشت این‌همه معضل، چنان وضع سهمگینی ساخته است که برخی بر این باور شدند که نظام، در زمان سررسید ناترازی‌های کلان در عرصه مدیریت کشور، به دنبال یافتن یک قربانی از میان اصلاح‌طلبان، پزشکیان را به میدان آورده است که بارها پیش از آن برای انتخابات ریاست‌جمهوری حتی مجلس، رد صلاحیت شده بود، و دیگر هیچ. این سکه اما روی دیگری نیز داشت؛ به گمان بسیاری از صاحب‌نظران، آن طبیب معالج، به هر دلیلی هم که مجوز ورود به عمارت ریاست‌جمهوری را یافته باشد و نقشه بلوک‌های پیدا و پنهان مافیای گون قدرت، هر چه باشد و نباشد، آخرین فرصت نظام است برای تغییر ریل و اتخاذ تصمیم‌های سخت. به دیگر سخن، یا نظام با اصلاحات ساختاری به دست پزشکیان، از این گریوه سخت عبور می‌کند، یا... نَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ قَاضِ السُّوءِ!

پیچیدگی مأموریتی که برعهده پزشکیان گذاشته شده است، بسیار زودتر از آنچه خود می‌پنداشت، هویدا شد؛ آن‌گاه که تنها چند ساعت پس از تحلیفش، به شیوه‌ای که هنوز بر عامه مردم مبهم و علی‌القاعده بر خواص، روشن است، اسماعیل هنیه، رهبر حماس، در قلب تهران، ترور شد. اینجا بود که رئیس‌جمهور جدید، دریافت که علاوه بر کلان‌معضلات داخلی، قرار است با اَبَر بحران‌های خارجی نیز دست‌وپنجه نرم‌کند؛ هرچند همان معضلات داخلی نیز در مسائل حل‌ناشده خارجی ریشه داشته و دارد.

پزشکیان که با شعار وفاق آمده و در کارزارهای انتخاباتی، از امتناع توسعه در قفس و لزوم ارتباط با دنیا سخن گفته بود و گردنش را برای تحقق وعده‌هایش، به ویژه مسألهٔ خودساختهٔ نظام (فیلترینگ و حجاب اجباری)، گرو گذاشته بود، با وجود همه تنگناها، شروع قابل‌قبولی داشت و وقتی به شیوه روزولت و اوپاما و حسن روحانی، گزارش عملکرد صدروزه‌اش را ارائه کرد، کسی از طرفدارانش ناامید نشد؛ هرچند هنوز پشت دیوار سخت فیلترینگ و «نهان‌نوشتاری» موسوم به قانون «حجاب و عفاف» مانده بود.

این پزشک حاذق، توانسته بود در سه ماه اول، علیرغم همه کارشکنی‌های مجلس‌نشینان با رأی حداقلی و پایداری‌چی‌های شکست‌خورده در انتخابات و تنش‌های روزافزونی که بر سر انتصاب جواد ظریف به سمت معاونت راهبردی رئیس‌جمهور، ایجاد می‌کردند، کارهایی کارستان انجام دهد. او در راستای همگرایی و وفاق در سیاست داخلی، برای نخستین بار در چهاردهم اخیر، دو استاندار اهل تسنن در کردستان و زاهدان و یک فرماندار زن در شهرستان دهگلان منصوب کرد؛ پزشکیان همچنین معاون رئیس‌جمهور در امور توسعه روستاها را با وجود سنگ‌اندازی‌های اهالی بهارستان، از بین نمایندگان اهل سنت، انتخاب کرد. این‌ها همه جدای از پرشمار وزیر و معاون و مدیر زنی است که جسورانه به کارهای خطیر گمارده بود. همچنین با هماهنگی با قوه قضائیه، تنی چند از زندانیان سیاسی را از بند رها کرد و اکثر استادان و دانشجویان اخراجی و محروم را به دانشگاه‌ها بازگرداند.

در همین بازه زمانی، برای اولین بار برای سید محمد خاتمی، در سفر به استان یزد شرایط دیدار و گفتگو با مردم فراهم و اندکی از محدودیت‌ها برای ایشان کاسته شد. همچنین زرمه‌های جدی برای رفع حصر از آقایان مهدی کروبی، میرحسین موسوی و خانم زهرا رهنورد به گوش می‌رسد، که امیدواریم به‌طور کامل عملی شود.

عرصه سیاست خارجی نیز با توجه به شرایط خاص منطقه غرب آسیا و خاورمیانه در این ایام شاید پرچالش‌ترین حوزه دولت چهاردهم بوده باشد. پزشکیان و تیم امور خارجه وی در این مدت با مسائلی روبرو شد که شاید در کل دوران پس از انقلاب هیچ دولتی تجربه نکرده بود؛ از ترور رهبران جبهه مقاومت (هنیه، نصرالله و سنوار) گرفته تا عملیات نظامی اسرائیل در لبنان و غزه و دست‌آخر سقوط باورنکردنی و سریع حکومت بشار اسد در سوریه، که هرکدام می‌توانست دولتی را زمین‌گیر کند؛ اما عملکرد مطلوب و خردمندانه

وزیر خارجه ایران یکی از بهترین بخش‌های کارنامه این دولت را تا بدینجا رقم زده است. ظاهراً اقدام برای حل مشکل پیوستن به FATF از طریق مجمع تشخیص مصلحت نظام در دستور کار است و خبرهای خوبی

شنیده شده است.

از نظر نباید دور داشت که پزشک‌یان و یاران‌ش، وارث دولتی بدهکار به بخش خصوصی و بانک‌هاست؛ فقط بدهی دولت به بانک مرکزی و شبکه بانکی در آغاز فعالیت، به ترتیب ۴۸۰ همت و ۱۵۶۰ همت و تورم سالانه در تیرماه ۱۴۰۳، ۳۵.۵ درصد بوده است. گذشته از همه اینها و در میانه ابرچالش‌های طاقت‌فرسایی که دولت چهاردهم با آن دست‌به‌گریبان است؛ از ناترازی‌ها در عرصه تولید و مصرف انرژی، معضل مزمن بنزین، مشکلات زیست‌محیطی و آلودگی هوا، مخاطرات منطقه‌ای که کیان ایران را تهدید می‌کند و... پزشک‌یان در دو مقوله‌ای که دست‌پخت جناح تندروی محافظه‌کار است، به زمین سفت خورده است؛ نخست مسأله فیلترینگ بی‌دلیل و منطقی و دوم شبه‌قانون موسوم به عفاف و حجاب که پشت درهای بسته و دور از چشم مردم ننوشته شده و هردو در تعارض با بدیهیات اولیّه خرد و حزم و احتیاط است.

اصرار تدین‌کنندگان این نوشتار غیرقابل اجرا، بر تحمیل آن به دولت و ملت، نه نشانه درد دین و اخلاق، بلکه نشانه نگر عمق کینه ایشان نسبت به رقیب انتخاباتی‌شان و در خوشبینانه‌ترین حالت، حاکی از ژرفای مسأله‌ناشناسی و موقعیت نسنجی آنان است. وقتی جماعتی این‌قدر نامتمیز باشند که در بحبوحه تحولات ناخوشایند در پیرامون کشور و در میانه برآمدن نظم و نظامی نوین در خاورمیانه که جز تهدید و تکافتادگی برای ایران و ایرانیان ندارد و در دوره‌ای که بیش از هر زمان دیگری این مرزبوم کهن تشنه انسجام ملی و اتحاد میان حاکمیت و شهروندان است، بر ابلاغ نوشتاری سراسر ضدملی و فاجعه‌آفرین، پای فشاری نمایند، چگونه می‌توان نسبت بدیشان بدبین بود و آنان را دانسته یا ندانسته کارگزار دشمن محسوب نداشت؟ آن مایه نفوذی که مسئولان امر نسبت بدان همواره هشدار داده‌اند و تعداد نفوذی‌هایی که در سال‌های اخیر در ارکان مختلف نظام کشف شده‌اند، بی‌اختیار ذهن آدمی را بدان‌سو سوق می‌دهد که آنان که از طریق اجرای چنین به‌اصطلاح لوایحی و قوانینی، بر طبل ناراضی‌تراشی و تحقیر مردمان این دیار می‌کوبند، ای بسا جاده‌صاف کن تحقق خواب‌های شومی باشند که دول متخاصم برای فروپاشی و تجزیه ایران دیده‌اند. همین‌گونه است فیلترینگ و محدودسازی فضای مجازی برای ملت نجیب ایران، که علاوه بر توهین به شعور این مردم با فرهنگ، موجبات خسارت‌های غیرقابل جبران اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی را فراهم آورده و از همه مهم‌تر باعث عمیق‌تر شدن روزافزون شکاف میان ملت و حاکمیت شده است؛ شکافی خطرناک که نمونه‌اش را در سوریه امروزین دیدیم و شنیدیم و هنوز هم از آن حیرت‌زده‌ایم. وقتی دغدغه حاکمان، چیزی جز دغدغه شهروندان بوده باشد، وقتی دولتمردان و

زعمای قوم، به چیزی جز رضایت مردمان خود بیاندیشند، بر سر دم و دستگاه حکمرانشان همان خواهد آمد که در شامات شاهدش بودیم. پزشک‌یان اما از همین دو ورطه دشوار هم سربلند بیرون آمد؛ اولی را با رایزنی با رهبری، فعلاً مدیریت کرده و زیر بار اجرای آن نرفته و در دومی نیز فعلاً اعضای شورای عالی فضای مجازی را مٌجاب کرده که به تدریج دست و پای خود را از روی مجاری اینترنت بردارند و بدین کار بیهوه ادامه ندهند؛ البته اگر هاضمه سیری‌ناپذیر مافیای تولید و فروش فیلترشکن، که مهم‌ترین مانع تحقق وعده رئیس‌جمهور است، هَل من مَزید، سرندهد و به میلیاردها میلیاردی که در این چندساله عایدش شده، قناعت ورزد.

باید این را نیز خاطر نشان شد که برای خشکاندن ریشه این‌گونه مداخلات دشمن‌شادکن و جلوگیری از تخریب اعصاب و آزار روان مردمان ایران‌زمین، باید تصمیمات اساسی‌تری گرفت و اعمال بنیادین‌تری انجام داد و دستورهای شجاعانه‌تری صادر نمود؛ سرآغاز آن انحلال قانونی، این ده‌ها شورای عالی غیرقانونی می‌تواند باشد که همچون علف هرز در زمین مدیریت کشور طی سال‌های اخیر روییده، بخشی از فصول قانون اساسی را معطل گذارده و بسیاری از دولت‌هایی را که دل در گروه حکمرانی خوب داشته و درصدد توسعه کشور و رفاه شهروندان آن بوده‌اند، ناکام گذارده‌اند.

خوب است در تأیید مشی و روش پزشک‌یان، در حل و فصل بسیاری از امور حل‌ناشدنی، به نکته‌ای از زبان زنده‌یاد آیت‌الله العظمی حسینعلی منتظری اشاره کنیم؛ آن فقیه عالیقدر، در کتاب «انتقاد از خود»، عدم ارتباط مستمر و مؤثر خویش با رهبر وقت انقلاب را منشأ بسیاری از مشکلات و سوء تفاهات دانسته‌است؛ اشتباهی که ظاهراً دکتر پزشک‌یان از آن احتراز جُسته و برخلاف رؤسای جمهور پیشین حتی از فاش‌گویی رایزنی‌هایش با مقام رهبری ابایی ندارد.

در حال کشور عزیزمان ایران، در مقطعی از تاریخ معاصر خود قرار دارد، که بدخواهان، از هرکران تیر خصومت در کمان کرده و به خیال خامشان دندان تضعیف و تجزیه ایران تیز نموده‌اند؛ ازین روست که هرگونه آسیب به وحدت ملی، از طریق دوستان کج‌اندیش نادان و دشمنان نفوذی کاردان، گناه‌یست کبیره و نابخشودنی؛ حتی اگر از سوی ۱۳۶ نماینده مجلسی باشد که خوفناک از انتشار اسامی خود، طی نامه‌ای سراسر توطئه‌اندیشانه، رفع فیلترینگ را هدیه‌ای شگفتانه به دشمن دانسته‌اند؛ یا از سوی اعضای شورای عالی فضای مجازی باشد که فرزندان برخی از ایشان در خارج از کشور از نعمت اینترنت بدون فیلتر متنعمند!